Барвінок

10
1988

ISSN 0132-5930

Прийшов жовтень і приніс із собою аж три свята. На перший погляд, свята дорослих. Але вони і ваші, жовтенята. Наприклад, ***День учителя*** *без гарних відповідей учнів на уроках, теплих привітань і радісних усмішок відразу втратить привабливість для педагогів. Або* ***7 жовтня — День Конституції.*** *То тільки здається, що в ній записані права й обов'язки лише для тат і мам. І ви користуєтеся правом на освіту, відпочинок, безплатне медичне обслуговування...* ***29 жовтня*** *ваші старші товариші комсомольці відзначать* ***70-річчя від дня народження Всесоюзної Ленінської Комуністичної Спілки Молоді — ВЛКСМ.*** *Ви, звичайно, привітаєте їх. А в майбутньому й самі станете комсомольцями.*

Так, жовтень багатий на святкові події. І все ж постарайтеся не забувати за ними про навчання, про те, що необхідно виконувати правила жовтенят, що декому треба бути уважнішим, старапнішим, добрішим...

ОСІННІ ЗАГАДКИ

Прокинувшись, Олег глянув у вікно. І не впізнав старого клена у дворі. Ще вчора він стояв у зеленому вбранні, де-не-де помережаному жовтими цятками, а сьогодні змінив його на золоте. «Осінь, справжня осінь»,— подумав він і згадав, який нині день. Вони, третьокласники, йдуть у дитячий садок. Ідуть як шефи. Це доросле слово особливо подобається Олегові.

Вожата сказала, щоб кожен знайшов по одній загадці про осінь. «А мені й шукати не треба»,— хлопчик задоволено усміхнувся. Коли він ще не ходив до школи, то дуже любив загадувати усім ось таку загадку:

Жовте листячко летить,
Під ногами шелестить.
Сонце вже не припікає,
Коли, діти, це буває?

У цей час за дверима почувся голос молодшого братика Андрійка.

— Мамо, зав'яжи мені шнурки, бо вони в мене сьогодні незав'язувальні.

— І вигадає ж таке — незав'язувальні,— знов усміхнувся Олег, глянув на годинника і заметушився, заспішив до школи...

Увечері Олег розповів мамі й татові, які вони гарні шефи, як малята просили їх приходити ще і що він уже знайшов для них цікаву казку.

— І я хочу казку! — вимогливо озвався Андрійко.

— Ну, мені ніколи,— відповів йому брат.— Треба підготуватися — ми ж завтра знову йдемо в садок.

Малий розплакався, а мама докірливо глянула на Олега і мовила:

— Якщо у вашому класі всі такі, то шефів із вас не вийде...

П'ЯТІРКА ЗА ОХАЙНІСТЬ — МАМІ

Оленку обрали до сантрійки. Сама вона завжди була прикладом: акуратно зачесана, з білосніжним комірцем, у випрасуваному фартушку.

А це вчора Оксанка, Оленчина подружка, раптом відмовилася показати їй нігті й сказала, що не буде більше слухати її зауважень.

Напередодні Оксанка готувала разом з Оленкою уроки у неї вдома. І побачила, що її подруга завжди має охайний вигляд завдяки старанням... своїх рідних. А сама вона лише командує:

— Мамо! Ти вже випрасувала фартушок на завтра?

— Бабусю! Ти не забула про мої черевички — їх треба витерти.

Отож Оксанка наслухалася таких «наказів» — зовсім розхотілося їй слухати члена сантрійки Оленку. Бо це ж не чесно — вимагати порядку й чистоти від інших, коли сама для їх дотримання нічого не робиш.

КРОК ДО ЛИЦЕМІРСТВА

Ці дві історії начебто зовсім різні. Але поміркуймо: що є спільного у поведінці Олега і Оленки? Те, що вони вдома поводяться інакше, ніж серед однокласників. Виходить, що в школу приходять немов інші хлопчик і дівчинка. Дехто з вас, друзі, може заперечити. Мовляв, завжди було так: хочеться виглядати кращим, ніж ти є насправді. Так-то воно та́к. Але чому в Олега й Оленки таке прагнення виявляється лише в шкільних стінах, а вдома воно зникає? Невже вони своїх рідних люблять менше, ніж шкільних товаришів?

Чатує тут на них ще одна небезпека. Можуть звикнути вдома бути самими собою, а до школи одягати маску дисциплінованого, слухняного, чемного, охайного учня. Ото вже буде біда, ім'я якій — лицемірство.

Мабуть, кожен із вас, жовтенята, може пригадати подібні випадки. Добре, якщо вони були поодинокі і не переросли у звичку, в рису характеру.

«Клуб жовтенят» веде Світлана ПРУДНИК
Малюнок В. ІВАНОВОЇ

Володимир РАЗУМНЕВИЧ

ЛИСТ

Чергова співробітниця секретаріату принесла Володимиру Іллічу Леніну листи. Одного з них відклала вбік, на край столу.

— Це, Володимире Іллічу, не лист, а якесь непорозуміння. Розібрати неможливо. Карлючки. Підпис — дві кривульки. І адреса на конверті дивна: «Москва, головному революційному комісарові товаришу Іллічу».

— Як у Чехова,— засміявся Володимир Ілліч.— Пригадуєте — «на село дідусеві»...

Не минуло й години, як, перечитавши пошту, Володимир Ілліч зазирнув у приймальну кімнату до чергової. В очах — радісні вогники.

— Чудовий лист! А ви кажете — «якесь непорозуміння»... Нічого подібного! Із задоволенням читав! — Він вручив листа черговій і попросив: — Будьте ласкаві, терміново відправте в Наркомос. У них там нарада з питання будівництва шкіл. І цей лист буде дуже доречний.

Кур'єр з пакетом прибув у Наркомос, коли нарада була в самому розпалі. Голова оголосив ім'я наступного оратора і взявся розкривати пакет. Аркуш сірого паперу був кострубато списаний чиєюсь недосвідченою рукою. Голова зупинив погляд на зворотному боці аркуша. Там була приписка, зроблена синім олівцем: «Покровському. Прошу побудувати школу. Ленін».

Розуміючи, що питання має пряме відношення до сьогоднішньої наради, він, поволі розбираючи почерк, став читати вголос:

«Скарга. Дорогий Іллічу, писали ми прохання до нашого повіту і губернії, щоб побудували нам школу. Посилали й ходаків, але ті тиждень ходили, та нічого не домоглися. Ми просимо тебе допомогти побудувати нам школу... Село наше велике, дітей багато, аж шкода, їйбо, коли вони бігають вулицями замість того, щоб учитися. А ще шлемо тобі привіт і бажаємо успішно керувати пролетаріатом... Ну, прощавай, бажаємо тобі добра... Надішли також учительку або хорошого хлопця...»

Закінчивши читати, голова промовив:

— Ну, що ж, товариші, питання, на мою думку, цілком ясне,— треба підтримати селян. Виділимо на спорудження школи необхідні кошти і пошлемо в село нашого шкільного інструктора товариша Іванова. Нехай він знайде авто-

ра листа і повідомить про те, що ми вирішили. Заразом поговорить з місцевим керівництвом, яке недооцінює важливість боротьби з неписьменністю. Суворо поговорить! Щоб негайно бралися до виконання ленінського наказу.

До глухого села в далекому північному краю товариш Іванов добився лише на десятий день. Перш за все розшукав голову бідняцького комітету. Попросив його зібрати сільських активістів для розмови про скаргу.

Оповістити бідноту голова доручив своєму заступникові Прокопу Омеляновичу, старому партизанові, який найдужче уболівав за школу.

Селяни недовірливо дивилися на товариша Іванова, коли він сказав їм:

— Я до вас із гарною вісткою. Від самого Леніна.

— Від Леніна? — перепитав Прокіп Омелянович. — А чим доведете, що сам Ілліч вас послав?

Товариш Іванов дістав із кишені листа і показав усім, хто зібрався.

— З вашого села надіслано. А ось, внизу, бачите, написано: «Прошу побудувати школу. Ленін».

— Невже власноручно написав? — не вірив своїм очам Прокіп Омелянович. — Треба ж! Виходить, сам Ілліч під моїми думками підписався... Адже це ми з онуком Гришею склали листа... Сам я грамоти в солдатському окопі навчився, товариші допомогли. Потім і Гришу прилучив до азбуки... Треба іще одного листа Іллічу написати. Попросити вибачення за карлючки і від усієї громади подякувати за турботу про школу.

Листа селяни складали гуртом. Товариш Іванов переписав його красивим почерком на чистий аркуш паперу.

Перший поставив свій підпис під листом Прокіп Омелянович. Потім підписалась решта. А коли почали віддавати листа московському гостю, щоб той вручив його особисто Леніну, Прокіп Омелянович раптом спохопився:

— Не вистачає одного підпису! Зачекайте...

— Якого ще підпису? Ми всі, здається, підписались, — загомоніли селяни.

— Про Гришу, онучка мого, забули! Нехай він поставить свої кривульки під посланням. Дивись, хлоп'я з часом навчиться писати охайно. Може, професором стане... При новій школі це не в дивовижу. — І, попросивши односельчан зачекати його, Прокіп Омелянович поспішив до свого дому.

Переклала з російської
З. ЛЕЩЕНКО

Малюнок Л. ГУЛІВАТОЇ

Степан ПУШИК

КОНІ НА СТОЛІ

В горах, на Гуцульщині, у селі
Скачуть з бринзи коники по столі,
А на сідлах-тарницях — гуцули́!
Кептарі, крисані в них, постоли.
Ці гостинці внукові дід приніс.
Мандрували коники через ліс
З полонини Синьої, із-за хмар.
Сам робив ці іграшки дід-вівчар.

Можна їсти коники,
Можна й ні.
Скачуть з бринзи коники
Й по вікні.
Скачуть лугом коники
Навпростець...
А хто зробить коника —
Мо-ло-дець!

Богдан ЧЕПУРКО

ДЖМЕЛИКИ-ЛІТЕЛИКИ

Колихається трава
Понад берегами.
Розпускаються слова
Дивними квітками.

Заджмеліли у квітках
Мото-верто-льоти.
Кожний з них — малий літак,
В літаках — пілоти.

Хлопчик з ними полетів.
Потім засміявся,
Каже:— Я не так хотів!
Я ще не зібрався!

Хлопчик ходить і співа,
В пісні тій такі слова:

— Ой піду я, піду
На високі скали,
Там, де коні вороні
В літо поскакали.

Там, де виросли казки
І летять за обрій,
Де співають і ростуть
Хлопчики хоробрі.

Григорій ЧУБАЙ

ЗІЙШЛИСЯ ЯКОСЬ МУРАВЛІ

В траві, в зеленій мураві,
Зійшлися якось муравлі.
— Збудуєм дім!
— Високий дім!
— І заживемо дружно в нім!
— Гей, муравлята! Почали! —
...Той котить жолудя з гори,
А цей несе пір'їни три,
А цей запряг жука-сонька
Й везе соснового сучка.

А ген ватага муравлина
Довжезну тягне соломину.
Кипить робота в лопухах!
Виводять стіни. Криють дах.
— Високий дім!
— Просторий дім!
— Ми дружно житимемо в нім!

Цікавих збіглося кружка́ —
І цвіркунів, і ос.
— Ну й диво! Вищий од пенька
Мурашник-хмарочос!

✦ ✦ ✦

Дитинства дні під чистим небо́м
Пливуть,
І гра міняє гру.
Яку професію для себе
Колись, в майбутнім, оберу?
Ким буду? Вчителем? Артистом?
Нафтовиком чи трактористом?
Космічних станцій будівничим
Чи лісником в зеленім гаї?
На дно морське поводирем?
Ким би не став — одне я знаю:
Слід бути чесним трударем!

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

КОМСОМОЛЬЦІ — НЕСПОКІЙНІ СЕРЦЯ

Твій старший друг і товариш комсомол — іменинник. Сімдесят років для історії — це мить. Та за цей час молодь нашої країни зробила дуже багато. Мабуть, тобі цікаво все те побачити, пройти доро́гою, якою йшли до сьогоднішнього свята комсомольці? Хочеш, я тобі допоможу? Я поведу тебе в будинок, де зберігаються речі такими, якими вони були колись: і 70, і 50, і 20 років тому. Це музей історії комсомолу України.

...Йдемо до залу. На стіні велике карбоване панно: юнаки в будьонівках ідуть у бій за владу Рад. І, здається, крізь роки долинає гучне «ура!».

Ішли захищати Революцію не лише старші комсомольці, а й зовсім юні — чотирнадцяти- і п'ятнадцятирічні. Ви знаєте письменника Аркадія Гайдара, читали його оповідання й повісті. Та не всі знають, що п'ятнадцятирічний Аркадій Гайдар у 1919 році закінчив у Києві військові курси і був призначений командиром стрілецької роти. А через рік він уже командував полком.

Закінчилась громадянська війна. Трудящі почали відбудовувати фабрики, заводи. Як і в інших містах, у Києві бракувало хліба, не стало й палива. А недалеко від Боярки було заготовлено чимало дров, та нічим доставити їх до Києва. Партія звернулася до молоді по допомогу. На заклик відгукнулися комсомольці. Вони взялися прокласти до Боярки вузькоколійку і доставити київським робітникам паливо.

Це була чи не найперша залізниця побудована за Радянської влади. Відрізок рейки боярської вузькоколійки зберігається в музеї як дорога реліквія. Дивишся на неї, і в пам'яті оживають сторінки історії: юнаки і дівчата у шинелях, обмотках орудують кайлами, а за плечима — гвинтівки. Бо доводилося відбиватися від наскоків бандитів, які намагалися зірвати будівництво, кістлявою рукою голоду і холоду задушити революцію. Про це розповідає у своїй книзі «Як гартувалася сталь» Микола Островський — учасник будівництва дороги. І тут же подумки переносимось від Боярки до Байкалу, на БАМ. Здається, не було б боярської вузькоколійки — не з'явилась би магістраль віку — БАМ.

А он на знімку школярі з України передають механізаторам-цілинникам колону аж із ста тридцяти тракторів.

Коли в 1954 році було кинуто клич освоїти цілинні і перелогові землі Казахстану, з України вирушило понад 80 тисяч комсомольців. Їм взялися допомагати піонери. Вони зібрали стільки металобрухту, що з нього сталевари виплавили металу на цілу колону тракторів. Виготовили їх харківські тракторобудівники. Кращі збирачі металобрухту вручили трактори цілинникам.

...Ходиш по залах музею і ніби чуєш, як іде по країні нова п'ятирічка, гуде тисячами заводських верстатів, клекоче молодою сталлю в мартенах, відлічує витки на космічній орбіті...

Борис КРАВЧЕНКО

Малюнок Г. МОСКВІТІНОЇ

Василь Слапчук — із тих комсомольців, які виконували свій інтернаціональний обов'язок у Афганістані. В одному з боїв був тяжко поранений. За мужність у боях нагороджений орденом Червоної Зірки.

Василь СЛАПЧУК

ІВАНКО НЕ ХОЧЕ ВІЙНИ

Іванків дідусь фронтовик. Під час війни він був комсомольцем, розвідником, і в нього стільки нагород, що Іванко навіть полічити всіх не вміє. Хлопчикові подобаються дідусеві нагороди, і він любить прикріплювати їх собі на сорочку. Та хоч як старається чіпляти ордени й медалі тісненько, все одно навіть половина їх не вміщається на його грудях. При кожному русі нагороди весело подзвонюють. Хлопчик слухає той дзвін і уявляє себе героєм. А найулюбленіша його забава — гра у війну. В нього безліч іграшкових танків, гармат, пістолетів та іншої зброї.

А ще Іванко любить слухати дідусеві розповіді про війну. Він задає одразу стільки запитань, що дідусь навіть не встигає на них відповісти.

— Дідусю, а за що тобі стільки нагород?

— За те, що воював,— усміхається ветеран.

— А тобі було страшно на війні?

— Було, внучку, було.

— А мені не було б,— випнувши груди, заявляє Іванко.— Коли я виросту, то також піду на війну. І в мене буде ще більше нагород, ніж у тебе. Я буду героєм.

— На війні, Іванку, людей вбивають, навіщо тобі війна? Я ж воював за те, щоб війни не було. А героєм і без війни можна стати,— каже дідусь і гладить онука по голівці.

Одного дня дідусеві зробилося погано, і його забрала «швидка допомога»...

Іванко сидів тихенько в куточку і, ще нічого не розуміючи, слухав, що говорять люди:

— Жив би й жив, якби не той осколок... Війна проклята.

До Іванка підійшла заплакана мама. Хлопчик кинувся до неї.

— Мамо, де дідусь?

— Нема вже нашого дідуся,—схлипнула мама.

— Як — нема?!

Йому стало страшно, і він заплакав.

Тільки тепер він зрозумів, чому дідусь не любив війни. Не буде й Іванко більше гратися в неї. Він теж не хоче війни.

Барвінкова скарбничка

Любі діти! Останнім часом я отримую дуже багато листів на адресу «Барвінкової скарбнички». Вони допомагають мені робити нашу сторінку цікавою. Ян Шушкевич з Томської області пише, що його батьки — українці і добре знають українську мову. Він також хоче навчитися писати й читати по-українськи. Наталя Василевич з Караганди просить розповісти про відомих художників України. Валя Петерсон із Кіровської області хвалиться, що вірші українською мовою вона вивчає напам'ять. Школярі із села Русова, що на Івано-Франківщині, надіслали цілий зошит народних пісень, які вони записали разом зі своєю вчителькою Параскою Іванівною Орчик від старожилів. А учасники етнографічного ансамблю Бистрицької восьмирічної школи Львівської області розповіли, як їм у пригоді стали веснянки, надруковані в нашому журналі...

Дякую вам, друзі, за листи і обіцяю, що ваші побажання й пропозиції неодмінно будуть враховані. Звичайно, моїми помічниками в цьому будуть ваші добрі порадники — вчителі, яких ми першої неділі жовтня вітаємо з їхнім професійним святом...

Нині у республіках Радянського Союзу проходять свята рідної мови. На Україні перше Республіканське свято відбулося в травні цього року в Полтаві, а друге — нещодавно закінчилося в Кіровограді.

Сьогодні ми запросили на сторінки «Барвінкової скарбнички» Олеся ГОНЧАРА, видатного українського письменника-академіка, Героя Соціалістичної Праці.

БАРВІНОК

Олесь ГОНЧАР

СЛОВО ПРО РІДНУ МОВУ

Рідну мову ми берегли на фронтах, вона допомагала нам брататися з іншими народами. Ми знаємо, з якою шаною ставляться письменники і російські, і з інших республік до українського слова. Серед росіян, які живуть на Україні, знаємо багатьох просто закоханих в українське слово.

Та, щоб мова повністю відкрилася, треба бути залюбленими в неї. Отоді з'явиться захоплення рідною мовою, в усій красі вона заграє. Варто частіше звертатися до класики, до кращих творів українських радянських письменників, до наших поетів, до пісні, до фольклору. Ось тоді мова відкриється у своїх справді великих можливостях.

Мова потребує постійного, повсякденного піклування. Кожен із нас рідне слово своє повинен оберігати. Доля нашої мови залежатиме й від того, як відгукнеться на рідне слово наша душа, як рідне слово бринітиме в цій душі, як воно житиме в ній. Будемо не байдужі — ось тоді мова житиме.

Кожен із нас має гордитися своєю чудовою мовою, адже вона того варта. Тому і свята рідної мови — свята всенародні.

Хочеться звернутися до юних читачів із закликом бути чутливими у ставленні до рідного слова, навчитись любити його, як Леся Українка любила, бути справжніми доньками і синами цієї мови, бо ж із неї всі ми вийшли.

А мові нашій сьогодні хочеться сказати: «Будь завжди! Живи вічно!»

Малюнок В. ЛИТВИНЕНКА

Сидір ВОРОБКЕВИЧ

РІДНА МОВА

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила?..

У тій мові ми співали,
В ній казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.

Ой тому плекайте, діти,
Рідну свою мову,
Вчіться складно говорити
Своїм рідним словом!

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має!

1869

Леонід КУЛІШ-ЗІНЬКІВ

СКОРОМОВКА

Вчора
Тридцять три
Сороки
Знов
Не вивчили
Уроків,
Бо учили
Ті уроки
В к у п і
Тридцять три
Сороки.

Надія КИР'ЯН

МИКОЛКА-ПЕРШОКЛАСНИК

Перший раз малий Микола
Став збиратися до школи.
Олівця поклав у сумку,
Книги, ручку, зошит, гумку,
М'яч, перо, граблі, подушку,
На обід м'яку пампушку,
Два ведмедики, лопату,
Білочку руду хвостату,
Лук, і стріли, і рушницю,
Ще й пухкеньку паляницю.
Склав географічну карту,
Ще стільця, стола і парту,
Трактора, машинку, мило...
Вже й надворі звечоріло.
Сів Миколка, дума думку:
Чи усе поклав у сумку?

Валентин РИБІН

ПОВІНЬ

Клас повірити не хоче:
В класі — повінь аж хлюпоче.
Як же вибратися з класу?
Ні човна в нас, ні баркаса...
Може, у вікно мерщій?
— Що ж тут сталось?
— Та Сергій...
Він чергує перший раз
І сьогодні... миє клас.

Переклала з російської Н. ПОКЛАД

Василь БІРЮКОВ

ЯК ПЛЕСТИ СІТЬ

Лесь запитує
У Віті:
— Як плести
Для риби сіті?
— Дірочок
Багато взяти
І нитками
Пов'язати.

Переклала з російської
Н. ПОКЛАД

Малюнок В. ХАРЧЕНКА

КОНКУРС «МІЙ РІДНИЙ КРАЙ» ЗАВЕРШЕНО. БАРВІНОК ВІТАЄ ПЕРЕМОЖЦІВ!

Щоразу, гортаючи свіжий номер «Барвінка», ви бачили дитячі малюнки і напис «Мій рідний край». Так називався конкурс юних художників. Торік він присвячувався ювілеєві Великого Жовтня, а цього року — славному сімдесятиріччю Ленінського комсомолу.

Юні художники добре постаралися. Про це говорять їхні твори. А надійшло їх на конкурс понад тисячу. Всі вони гарні, але журі назвало переможцями авторів, чиї твори кращі з кращих. Ось їхні імена, вони — ці діти — одержать подарунки: Андрійко і Максим Заїки, Аня Колота, Катя Петриченко, Віктор Болтаєв, Павло Смирнов, Леся Бакута, Люда Осадча, Оленка Ішкова, Наталя Войтова, Костя Кравець з Києва; Наталя Славич із Дрогобича Львівської області; Мар'ян Стегура з Ужгорода; Денис Новиков з Ленінграда; Юля Чистякова з Сєверодвінська Архангельської області; Юргіте Ч[illegible]куліте, Віргініюс Карпавічюс, Аудроне [illegible]вічюте, Юрате Ажяленіте, С[illegible] Баранаускас з міста Друскінінкай Литовської РСР; Оленка Горбатова з міста Біробіджана та Наталя Мазивата з міста Кустаная.

А тепер, діти, приступайте до нового конкурсу «Думи мої», присвяченого 175-річчю з дня народження Тараса Шевченка. Чекаю малюнків.

БАРВІНОК

«МОЛОДІ БУДІВЕЛЬНИКИ». Малюнок Саулюса БАРАНАУСКАСА, 12 років, художня студія Друскінінкайського будинку піонерів та школярів (Литва)

«ПРИКОРДОННИКИ». Малюнок Наталі ВОЙТОВОЇ, 7 років, зразкова художня студія Будинку культури Київського трамвайно-тролейбусного управління

ПЕРВОЦВІТ

Малюнок В. ГЛАЗОВОЇ

«ПОСІЯЛИ ОЗИМИНУ». Малюнок Кості КРАВЦЯ, 8 років, зразкова художня студія Будинку культури Київського трамвайно-тролейбусного управління

Валерій ШЕВЧУК

Цвіркун, у якого заспівало серце

Казка

1

Колись давно, коли пташки ще й літати не вміли, зате літали вовки, лисиці та зайці, жив на світі Зелений Цвіркун. Був він не такий малий, як зараз, а десь наче дівчинка чи хлопчик, котрим років сім чи вісім, і носив він зелений фрак, а на ногах — зелені черевички. На голові в нього була шапка-листок, і коли він кланявся комусь, вітаючись, то поворозки, якими прив'язувався той листок до голови, часто затягувалися на вузол, і треба було Цвіркуну поморочитися, доки їх розв'яже. Зате розв'язавши, він скидав шапчину і, тупнувши ніжкою, віддавав гречний поклін. Біда тільки, що той, із ким він хотів привітатися, часто-густо йшов своєю дорогою, і Цвіркун мусив гречно кланятися не приятелю чи знайомому, а дереву чи порожньому місцю. Після того він довго стояв, покліпуючи оченятами, бо не розумів, що це воно сталося, але потім починав розуміти, через що й казав дереву чи тому-таки порожньому місцю:

— Ви нечемний, шановний! Отак щезнути з-перед очей, коли до тебе вітаються, фі!

Одного дня, який був не похмурий, бо небо було майже чисте, і не ясний, бо вгорі стояло аж дві хмари й одне хмареня, ішов собі Цвіркун стежкою, а що був короткозорий, то мружився.

— Дивіться, дивіться, який гордяк! — сказав, сівши на гілляку, крилатий Заєць.— Він тобі й не привітається як треба, а потім ще й сміється, кланяючись дереву чи порожньому місцю. Він і не дивиться як слід, а так мружить очі, начебто невідь-яка цяця!

Ці слова було сказано до крилатої Зайчихи, але так голосно, що їх почув Цвіркун і здивувався.

— Зате я вмію бігати,— сказав він, повернувшись до Зайців.

— Ха-ха-ха! — засміявся крилатий Заєць.— Він уміє бігати! Ану побігай зі мною наввипередки, побігай!

— Але коли ви, добродію Цвіркун, програєте в цьому змаганні,— сказала, пишно надувшись, крилата Зайчиха,— то маєте покинути цей ліс...

— Покинути? — здивувався Цвіркун.— А то ж чому?

— Бо ви, добродію, будете зганьблений.

— А коли виграю?

— По-перше, такого бути не може,— сказав крилатий Заєць.

— А по-друге...— сказала Зайчиха.— Ой, я забула, чоловіченьку, що по-друге...

— А нічого,— мовив Заєць.— Хай тоді залишається в лісі.

Тоді вискочили з криївок сóрок сорóк, які сиділи по кущах і підслуховували, і закричали, заторочили, заскрекотали:

— Увага, увага! Оголошуємо початок змагу! Всім, хто живе навколо нас! Настав, настав такий урочий час! Відбувається велике змагання: Цвіркун і Заєць бігатимуть з ранку до смеркання. А хто переможе, носа дерти аж до неба зможе!..

— Гаразд,— сказав Цвіркун, обережно кладучи шапку-листок на пеньок,— коли вже так треба, я побіжу. Правда, не знаю, чи маю конче перемагати...

Він скинув зелені черевички і зелені рукавички, він скинув зеленого фрака, аж чорний ворон зо сміху закрякав, а Заєць нічого не скидав, бо скидати нічого не мав, а тільки відстебнув крила і подав їх Зайчисі своїй милій.

— А коли я його не пережену?— спитав пошепки Заєць.

— Та повинен перегнати,— округлила очі Зайчиха.— Як це так не перегнати?

— А коли ні?

— Ні то й ні,— сказала Зайчиха.— Велике діло переганяти. Хай той дурень надриває собі серце, а ми й так перебудемо.

У цей час прилетів Ведмідь і так легко сів на землю, що аж застогнала вона, а всіх, хто був на галявині, підкинуло на півметра.

— Ви будете суддею, пане Ведмедю?— улесливо спитала Зайчиха.

— А для чого б я оце так летів?— сказав Ведмідь.— Тільки от не знаю, як його й судити...

— Це дуже просто,— сказав Заєць.— Коли я перший прибіжу, то треба буде мені лаврового вінка надіти.

— А коли він другий прибіжить,—

сказала Зайчиха,— то хай все одно йому вінок буде...

— Щось я не дуже розумію,— буркнув Ведмідь.— А що тому, котрий перший прийде?

— Перший прибіжить Заєць,— мовила Зайчиха.

— А як не Заєць?— спитав Ведмідь.

— То це мусив би бути я, ваша честь,— сказав Цвіркун тихенько...

2

І от вони стали на узліссі. Заєць спинився за крок попереду, а Цвіркун позаду. Ведмідь раптом чхнув, і бігуни сприйняли це за сигнал і побігли.

— Це я чхнув ненавмисне,— сказав Ведмідь, ніяково озираючись.— Для сигналу я збирався кашлянути!..

— Ні, ні!— замахала крильми Зайчиха.— Дуже гарний ви подали, добродію Ведмедю, сигнал. І коли ви подали отакий сигнал, знаєте, що я подумала: були б ви найшляхетніший з усіх суддів, коли б присудили перемогу тому, хто прибіжить другий...

— А коли другий прибіжить Цвіркун? — спитав Ведмідь.

— Тоді оголосите переможцем того, хто це чесно заслужив,— незворушно відказала Зайчиха.

А Заєць із Цвіркуном у цей час бігли. Спершу був попереду таки Заєць, бо Цвіркун біг і роззирався по боках. І подумав він: який широкий-преширокий навколо світ, а він того раніше не дуже й добачав. Його вухо вловило спів жайворонка, бо бігли вони полем; він чув музику трави, тиху, шелестливу і дуже ніжну — бігли вони вже через луку; почув, зрештою, теплий дзеньчистий плескіт — бігли вони берегом уздовж річки. І зовсім забув Цвіркун, що треба когось переганяти... І в голові Цвіркуновій виросла досить дивна думка, що зайцям, котрі привчені літати, певне, не дуже легко отак бігти.

— Чуєте, ваша милість Зайцю,— сказав він чемно.— А чи не важко вашій милості Зайцю так бігти? Вам конче хочеться мене обігнати?

— Не хочеться, а я вже обігнав,— засміявся Заєць.— Такий ти язикатий, а спробуй-но мене обігнати!

— Це ж така проста річ,— сказав Цвіркун.— Я не обганяю вас тільки через те, що не хочу випинатися наперед...

— Хвалилася баба,— сказав Заєць.— А ти не хвалися, а спробуй мене обійти!

— Будь ласка, коли ви того бажаєте,— сказав Цвіркун і за хвилю був уже так далеко, що Заєць його навіть з очей загубив...

Прибіг Цвіркун на узлісся зовсім не смерком, а на дві години раніше. І не було там нікого — всі глядачі розійшлися, сидів сам Ведмідь. Власне, не сидів, а лежав, а з горла йому виривалися хрипотливі звуки, які кожен впізнає.

Цвіркун несміливо почіпав його лапкою.

— Ваша честь,— сказав він,— чи не зволили б ви прокинутися?

— Га, що? — вигукнув Ведмідь, аж Цвіркун трохи поменшав з переляку.— Уже прибіг? Молодець!— Ведмідь так ляснув Цвіркуна по плечу, що той ще менший став.— А де той хвалько Заєць?

— Десь біжить,— сказав Цвіркун.— Він захотів, щоб я його обігнав, от я й обігнав.

— Молодець, молодець! — ревнув Ведмідь.— Давай лягай тут коло мене і поспимо...

— Я б з радістю,— сказав Цвіркун.— Але я не одягнений. Може, дозволите одягтись?

Але Ведмідь уже знову хріп, і Цвіркун без його згоди взув зелені черевички, почистивши їх мохом, а тоді вдягнув зелені рукавички і не чистив їх мохом, тоді вдягнув фрак і почав шукати, де той пеньок, що на ньому поклав він шапкулисток; відтак узрів, що шапка й пеньок перед самісіньким носом, тоді він розгладив чубчик, зробивши розчіс, наклав шапку і зав'язав поворозки, але не бантом, а на два вузлики, бо інакше і не вмів.

— Я готовий, ваша честь,— сказав він.— Дозволите мені сісти на цей пеньок і трохи відпочити?

І поки все те робилося, почало й смеркати, і саме тоді, коли синім димом покрило і ліс, і поле, і долину, і узлісся, саме тоді прибіг Заєць, настільки зми-

лений, що з нього вряди-годи спадали клапті піни. До того часу зійшлися на узлісся й глядачі, а з ними і Зайчиха з чотирма крилами, бо двоє мала власних, а двоє чоловікових.

— Славно! Славно! — закричала вона.— А де ж той Цвіркун?

Тоді Цвіркун встав з пенька, ступив крок наперед і, схиливши голову, сказав зовсім тихо:

— Я тут, добродійко... Сидів на пеньку й перепочивав...

— Зате я прибіг саме в раз,— сказав Заєць, похитуючись від утоми, а може, й через те, що вже й тіла не мав — сама піна.— Сказано було, щоб бігти від ранку до смеркання, то я й біг. Хіба зараз не смеркає?

— Атож, атож! — закричала Зайчиха.— Слава Зайцю-переможцю! Бо хіба переможець той, хто швидше біг? Переможець той, хто біг довше! Чи не так, пане Ведмедю?

— Га? Що? — ревнув Ведмідь, прокидаючись.

— Я кажу,— мовила голосно, аж верескливо Зайчиха,— що перший не той, хто біг менше, а хто біг довше!..

— Але ж...— несміливо сказав Цвіркун, чухаючи потилицю.

— Ніяких «але ж»! — вигукнула Зайчиха.— Добродію суддя, надягайте швидше на лицаря лаврового вінка!..

На ті слова сóрок сорóк приклали до ротів берестяні труби і заграли голосно й урочисто.

— Але ж я біг той самий шлях і прибіг швидше! — сказав Цвіркун, та його мову заглушило сорок берестяних труб, що проспівали вдруге славу Зайцю. Ведмідь поніс великого лаврового вінка, а Заєць стояв у білій шубі з піни і гордо задирав носа, який висувався з піни, як з білої пухнастої шапки.

— Слава Зайцю! — закричала Зайчиха.— Ганьба Цвіркуну!

І всі, хто був на узліссі, підхопили цей погук, але Цвіркун уже майже не чув його, бо шкандибав собі геть, заморочений і знічений, повторюючи без кінця одне й те ж речення:

— Звісно, він біг довше, але ж я пробіг той-таки шлях!

І йшов він так, спотикаючись об грудця, світу білого не бачачи, очі йому заповивала мла, і ця мла була, здається, водяна, адже зовсім гірко стало на серці в Цвіркуна.

— Ні, я біг правильно,— бурмотів він.— І як я біг! Все навколо летіло й переверталося, а я біг і біг. Це був таки справжній біг!

І йому здалося, що протрубили сорок сорочих берестяних труб славу не Зайцю-облуднику, а таки йому, Цвіркуну, і спробував він звести гордо голову, розв'язуючи водночас поворозки, що тримали шапку біля голови. А коли їх розв'язав, то не чув навіть уявно ні труб, ні голосів, що кричали славу,— лежало перед ним знову-таки порожнє поле. І він вклонився порожнечі, промітаючи перед собою шапкою-листком.

— Хай там що,— сказав він,— а вміти бігати, як я,— велике щастя!

Цвіркун сів на трав'яний горбок, підпер підборіддя долонею і задивився на світ крізь водяну млу, що все-таки напливала йому на очі.

(Продовження в наступному номері)

Малюнки К. ЛАВРА

Добридень, друзі!

Ви не знайомі з Васильком Чередою? Непоганий хлопчик. І веселий, і привітний, і роботящий. Лише трохи байдужий. Хоча сам він виправдовується: «Я не байдужий, а трохи неуважний».

Я розповім вам одну історію, а ви вже, будь ласка, дайте відповідь: який же насправді Василько Череда?

Його батько — агрономом. І не дивно, що й синові відомо чимало таємниць із життя рослин. Вирішив якось Василько вразити світ незвичайним відкриттям: вивести такий сорт пшениці, на стеблі якої було б кілька колосків!

Вечорами хлопчик чаклував над всілякими пробірками і розчинами, відбирав зерна. Вже навесні він висадив те зерно на бабусиному городі (живе вона на іншому кутку села) і став доглядати сходи.

На літніх канікулах Василько не відходив від городу, все проганяв з пшениці надокучливих гусей, качок, курей та горобців.

— Синку, ти молодчинка! — похвалив Василька тато, коли навідався на город.— На колгоспних полях і то менша пшениця виросла. Якщо доведеш свій дослід до кінця, може, і я в тебе позичу пшениці для сівби...

Щасливий, зібрав юний учений свій перший у житті урожай. Перевіяв і просушив зерно, а потім попросив у бабусі торбинку, щоб перенести його додому.

— Візьми торбинку в комірчині. Тільки вона з дірочкою. Заший її, бо я погано бачу,— сказала бабуся.

Василько оглянув торбинку:

— Подумаєш, невеличка дірочка. Якось донесу...

І поніс. Кажуть, чим далі несеш вантаж, тим він стає важчим. А тут навпаки — легшає з кожним кроком. «Мабуть, це тому, що я сильний»,— подумав хлопчик. А коли він біля дому зняв з плеча торбинку, побачив, що все зерно висипалося через маленьку дірочку. А качки, гуси, горобці і склювали всю ту пшеничку...

Хто його знає, може б, і зробив Василько Череда велике відкриття, якби не ота злощасна дірочка... А втім, чи вона у всьому винна? Чекаю ваших листів, діти!

До побачення!

Ваш професор МАКІВКА

НАША ПОШТА

Листи... Листи... На столі у Барвінка їх цілий стос. Вони — звідусіль: з Київщини і Донбасу, з Криму і Карелії... Навіть з далекого острова Ітуруп, що біля Сахаліну, надійшла звістка.

— Ой, як цікаво! — мовить Поштарик.

— Її прислала Тетянка Новосельцева,— пояснює Барвінок,— зараз прочитаємо, що вона нам повідомляє.

«Любий Барвінку,— пише дівчинка,—я із задоволенням читаю на твоїх сторінках дописи жовтенят. Захотілося й мені написати до тебе. Живемо ми на мальовничому острові в Тихому океані. Як і всі радянські діти, добре вчимося, займаємось фізкультурою, співаємо у хорі. А недавно кращим жовтенятам пов'язали піонерські галстуки. Я також стала піонеркою. Для мене це велике щастя».

Барвінок з Поштариком поздоровляють тебе, Таню, і бажають високо нести звання піонера-ленінця.

Вожаті жовтенят Київської середньої школи № 267 також діляться своєю радістю. «Будівельники подарували нам нову школу з обладнаними кабінетами, світлими класами. Поруч зі школою росте парк. Тут відбувся мітинг. Виступали робітники заводу, ветерани Великої Вітчизняної війни, воїни, які повернулися з Афганістану: Ігор Гамайонов, Олег Михнюк. На мітингу комсомольці запропонували назвати парк іменем воїнів-інтернаціоналістів. А ми на їх честь вирішили створити у школі музей. Разом із жовтенятами вже розшукали деякі фотографії, документи, принесли вирізки з газет і журналів, особисті речі воїнів-інтернаціоналістів».

Ось ще лист від Сергійка Васильченка і Наталі Смілянець з Охматівської восьмирічної школи, що на Черкащині.

«Червоні слідопити,— розповідають вони,— знайшли на дні степової річки Бурти танк Т-34. А ми, третьокласники, надіслали лист у військкомат та в редакції, щоб дізнатися, хто ті воїни-танкісти, як вони билися з фашистами. Наш допис був надрукований у газеті «Сільські вісті». Ним зацікавився Іван Григорович Гуськов, який живе на Кубані, і приїхав до нас у школу.

В роки війни Іван Григорович був комсомольцем, як командир танкової роти воював у наших краях. Він розповів про танкові атаки біля Охматова і під Корсунем-Шевченківським, про битву за Берлін, бої за Прагу. А потім сказав: «Радий, що знайшов таких завзятих помічників-слідопитів. Тепер разом будемо вести пошук, встановимо імена екіпажу танка, який було врятовано з водного полону».

А як ви, друзі, відзначили 70-річчя комсомолу? Що нового до цього свята з'явилося у вашій школі, місті чи селі?

Малюнок І. БРИНЮКА

У природі — в рідним домі

Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ

ДИЧКА

Під нашим вікном росте груша кам'янка...

У травні, коли зацвітали сади, батько, знаючи, як я її люблю, піддражнював: «Що ж воно за груша, коли без цвіту? Певно, тополя». А я щороку ставав на захист і показував батькові темнозелені й лискучі кругленькі листочки, цупкі їжакуваті гілочки. Яка ж це тополя? Згодом я здогадався: то батько перевіряв, чи я хоч трохи розуміюся на деревах.

Минали роки, а груша квітнути не поспішала. Стоїть собі під вітрами спокійно, а листя на ній ходить хвилями і лопотить. Бо тверді, непружні її гілки вкриті листочками на довгих, тоненьких черешках. Грушу легко впізнати, бо ж кожне дерево росте і шумить на свій лад. Каштанів, лип та кленів на вулиці нашій багато, а от груша дичка одна! Завжди на ній роздолля птаству, особливо горобцям. Під осінь їм хочеться клюнути стиглу грушку. Посидять горобчики на гілочці, пошукають жовті листочки, поцвігочуть розчаровано, та довго не журяться. Така вже пташина вдача. А як упаде сніг, то й синички тут пурхають. Одного разу здалося, ніби розквітла на груші серед зими небачена рожева квітка. Аж то снігур! Злетів, хитнувши гілочку,— і зосталася засніжена дичка на самоті.

Якось вертаюся додому й бачу: валять старий паркан, а подвір'я асфальтують. Перша думка була: врятувати грушу. Підбіг до робітників, а вони вже й самі встигли про неї подбати. Вкладаючи асфальт, залишили навколо дерева трохи землі. І віриться мені, що наступної весни наша груша таки зацвіте...

ВИЗНАЧЕНО ЗАКОНОМ

У нашій країні всі громадяни зобов'язані берегти природу, охороняти її багатства. Це не просто заклик. Це вимога статті 67 Конституції СРСР. А стаття 18 Основного Закону проголошує, що в Радянському Союзі охороняються рослини і тварини, надра і земля, вода і повітря.

Щороку сьомого жовтня ми святкуємо День Конституції СРСР. Наш Основний Закон визначає, як відомо, права і обов'язки громадян Країни Рад. І як бачите, друзі, у ньому ми знаходимо й найголовніші положення щодо ставлення радянських людей до природи.

У бору грибочків наберу

ОПЕНЬКИ

Їх знають і дорослі, й діти. Навіть той, хто грибникує раз на рік, приходить до лісу саме по опеньки, а не по якісь інші гриби. Бо вони вже як є, то є, впорожні додому не вертатимеш.

Ростуть опеньки не тільки біля пеньків чи на пеньках. Бувають і просто у траві, і під опалим листям, і на стовбурах дерев. Бувають не тільки з тонкими, а й з товстелезними ніжками, з крислатими капелюшками. І всі так і просяться: візьміть нас у кошик!

Якщо ж у вас кошика з собою не виявиться, опеньки можна збирати у торбу, в сітку — що є. Ці гриби не покришаться, хоч би їх навіть натоптали в торбу: як висиплете вдома у ночви — вони й розправляться.

Виявляється...

...на Україні є кілька видів лісів: дубові, соснові, грабові, вільхові, букові, кленово-липові. У Карпатах — ялинові, а на південних схилах Кримських гір — дубово-ялівцеві.

...нині люди виробляють з деревини 20 тисяч різних виробів.

Сторінку веде письменник
Євген ШМОРГУН

Малюнок В. КОРЧИНСЬКОГО

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць.

Здано до набору 20.07.88. Підписано до друку 24.08.88. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарбовідб. 12,0. Формат видання 60×90¹/₈. Обліково-видавн. арк. 3,2. Тираж 342500 Зам. 8-281.

Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издается на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно. Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38-44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.

Киев, ордена «Знак Почета» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

МОЯ РОДИНА

Індекс 74022

